

HET STERGEBOUW TE AALST

De stad Aalst is bij de meeste onder ons bekend van het bruisende carnaval, de talrijke winkelmogelijkheden, de aangename markten ... Weinigen weten dat deze provinciestad ook zo'n 4 sociale huisvestingsmaatschappijen telt, 3 in de huursector en 1 in de koopsector. Het resultaat van de activiteiten van deze SHM's kleuren de stad, vaak opvallend, soms eerder opgaand in de omgeving. In dit artikel stellen we een bijzonder project sociale huisvesting van de SHM 'CV Dewaco Werkerswelzijn' in de kijker. Zowel opvallend als geïntegreerd. Het gaat om de renovatie van het Stergebouw, een onderdeel van het voormalig Stedelijk Ziekenhuis. Na de renovatie, een parel aan de kroon van de SHM, maar niet zonder de nodige inspanningen.

Het project situeert zich aan de Gasthuisstraat, op de linkeroever van de Dender in Aalst. Dat stadsgedeelte (tussen de ring, de Dender en de Binnenstraat) is bij de gelegenheidspassanten in Aalst zelden bekend. Het is dan ook een omgeving die niet echt 'trendy' kan genoemd worden en dat is dan nog een understatement. Midden in dat gebied ligt de site van onder meer het voormalig Stedelijk Ziekenhuis en nu dus het gerenoveerde Stergebouw.

"(...) De gebouwen vormen een deel van een totaalproject voor sociale huisvesting met de bedoeling een 300-tal sociale appartementen of woonegelegenheden op te richten, met als belangrijkste initiatiefnemers het OCMW van Aalst, de stad Aalst en CV Dewaco Werkerswelzijn. De bedoeling van het totaalproject is om de bestaande site, omvattende het voormalig Stedelijk Ziekenhuis, waarvan het Stergebouw een onderdeel vormt, samen met de kloostergebouwen, rust- en gasthuizen, te saneren, de waardevolle gebouwen te renoveren en het 5 ha grote terrein in te vullen met nieuwe sociale woonegelegenheden, wegen en openbaar groen. CV

Dewaco-Werkerswelzijn heeft drie jaar geleden (begin jaren '90) de mogelijkheid gekregen om het Stergebouw aan te kopen van het OCMW-bestuur en in het kader van art. 94 van de huisvestingscode, de bestaande ongezonde, doch verbeterbare gebouwen te saneren en te renoveren tot 40 sociale appartementen. (...)" (*)

Het Stergebouw, vroeger

Het Stergebouw bevatte vroeger 8 zalen, waarvan 6 grote en 2 kleine. Deze zalen waren onderdeel van het grotere complex van het gast- en verzorgingshuis van de Zusters Augustinessen (de hospitaal-zusters van Aalst). Dit gasthuis dateert van het einde van de vorige eeuw. In deze eeuw evolueert alles en dus ook deze site. Het gasthuis en het Sint-Lievensziekenhuis worden samengebracht en groeien uit tot het Stedelijk Ziekenhuis van Aalst. Ongeveer een eeuw na oprichting krijgt het Stergebouw dan ook een andere bestemming, nl. huisvesting voor de sociale woonbehoeftigen. Hierdoor behoudt het Stergebouw haar maatschappelijke rol en relevantie.

Het Stergebouw dankt haar naam aan de stedenbouwkundige inplanting van de 8 afzonderlijke zalen. Deze zijn in een ster-vorm rondom een open binnenruimte gebouwd en waren onderling verbonden door een brede kloostergang. Die kloostergang schakelde ook het oorspronkelijke kloostergebouw, gelegen langsheen de Dr. De Moorstraat, aan het geheel.

"(...) De zalen zijn 9 m breed bij 30 m lang, met op het einde van iedere zaal een apart kopgebouwtje waarin badhuis en toiletten waren ondergebracht. Zij waren uitsluitend bereikbaar via de kloostergang. Iedere zaal is voorzien van een schilddak in rode pannen (nog in goede staat). De gevels zijn opgetrokken in rode baksteen, afgewisseld met spek- en omrandingslagen in zwarte papesteen. Hoge ramen zorgden voor een ruime lichtinval. Er werden friezen aangebracht in rode terracotta-tegels boven en halfweg de raamopeningen. Tijdens de 100 jaar dat het ziekenhuis in gebruik is geweest, zijn stelselmatig de binnenruimte evenals de ruimte tussen de vleugels onderling dichtgebouwd, zonder echter het oorspronkelijk uitzicht en karakter van de zalen te schaden of te wijzigen. (...)" (*) De SHM trof dan ook bij aankoop een vrij goed bewaarde site aan, met een duidelijk

uitgesproken architectuur en detaillering. De taak van de ontwerper zou niet eenvoudig zijn ; de grote lijnen liggen vast (al ongeveer een eeuw lang) maar vooral het respecteren van de uitstraling en het geheel is geen eenvoudige opgave.

Het Stergebouw, het resultaat na renovatie

De SHM vertrouwde deze opdracht toe aan het bureau van architect Goedgebuur.

Samen met de SHM koos hij om enkel de oorspronkelijke gebouwen te houden en de later bijgebouwde te slopen. Zo kwam de oorspronkelijke structuur van het geheel weer helemaal tot leven. De opdracht groeide uit tot een sanering en renovatie in combinatie met een deel vervangingsbouw. De 40 woonegelegenheden werden ondergebracht in de verschillende zalen, het kloostergebouw en een beperkte nieuwbouw. In elk van de 6 grote zalen (of vleu-

gels) bracht de architect 2 appartementen en 3 'rijwoningen' onder. In de 2 kleine vleugels konden slechts 2 appartementen en 1 woning ontworpen worden. Om deze woningen te kunnen realiseren in deze – vroeger – open zalen moest de architect deze telkens in 2 niveaus onderverdelen. Hij deed dit echter met respect voor de bestaande gevels zodat dit nauwelijks afbreuk doet aan het aanzicht van weleer. Stedenbouwkundig en architecturaal springt vooral het binnenplein in het oog. Daar waar de oorspronkelijke kloostergang alle zalen verbond, heeft de ontwerper nu gekozen voor een gelijkaardige oplossing, nl. een passerelle die volledig in een gesloten circuit alle gebouwen met elkaar verbindt. Deze laat ook toe om de appartementen op de verdieping te bereiken. Door deze passerelle en vooral ook de detaillering ervan, heeft de architect vakkundig het oorspronkelijk karakter en uitzicht kunnen bewaren en zelfs versterkt.

" (...) De kopgebouwtjes waar vroeger het badhuis en de toiletten waren gesitueerd, worden omgevormd tot individuele en gemeenschappelijke bergplaatsen per vleugel. De opening, ontstaan als gevolg van de afbraak van verschillende tussengebouwen aan de voorzijde tussen 2 vleugels, wordt ingevuld met een nieuwbouw/koppelbouw, waarin eveneens 4 appartementen worden ondergebracht, alsook een gemeenschappelijke lift die gebruikt kan worden door alle bewoners van de appartementen op de

1ste verdieping. De volledige binnenruimte wordt ingericht als groene open gemeenschapsruimte. De ruimte tussen de vleugels onderling wordt ingericht als privétuintjes of als gemeenschappelijke toegang, afhankelijk van de inplanting van voordeur en/of achterdeuren. (...) (*)"

Om de uitstraling van het geheel zoveel mogelijk te bewaren werden de oorspronkelijke daken niet gewijzigd. Ook de buitengevels konden op de sympathie van de ontwerper rekenen ; hij deed enkel de noodzakelijke ingrepen, zoals nieuwe deuren en vensters. Maar de raamopeningen bleven wel intact. De bestaande gevels werden niet enkel gerenoveerd, maar ook gerestaureerd : buitenschrijnwerk 'op maat

van het project', herstellen van oorspronkelijk parament, nieuwe dakgoten in dezelfde stijl, aanvullen en vernieuwen van de terracotta-tegeltjes ... En dit met een consequent respect voor de waarde en de uitstraling van vroeger. Ook werd het materiaal- en kleurgebruik van de andere gebouwen vakkundig afgewogen ten opzichte van het geheel. Het resultaat is een warme maar duidelijk uitgesproken kleurencombinatie.

Al de bovenvermelde afgewogen oplossingen in combinatie met de waardevolle stedenbouwkundige en architecturale historische toestand, maken van dit project één van de topprojecten sociale huisvesting uit de omgeving. Jammer van het prijskaartje en de problemen met de aannemer. Het Stergebouw met haar 40 sociale woningen is meer dan een verrijking voor ons sociaal huisvestingspatrimonium in Vlaanderen.

(*) overgenomen uit de toelichting van dhr. Eddy Monsieur, voorzitter van CV Dewaco Werkerswelzijn, gehouden op de jaarvergadering 1996 (zie VHM-informatieblad nr. 23, juli 1996)

DE REDACTIE

